

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

Статистика на дружествата, специализирани в кредитиране

Статистиката на дружествата, специализирани в кредитиране, представя информация за структурата на вземанията по кредити и на активите и пасивите на тези дружества, съгласно изискванията на *Европейската система от сметки 1995* (ЕСС'95)¹ и на *Насоките на ЕЦБ относно паричната и финансовата статистика* (ЕЦБ/2014/15) и съответните изменения. Отчетните единици предоставят статистическа информация за дейността си, групирана по институционални сектори, финансови инструменти, матурирета структура и качество на вземанията по кредити.

I. Източници на данни

Отчетни единици са всички небанкови финансови посредници (сектор *Други финансови посредници, с изключение на застрахователни дружества и пенсионни фондове (S.123)*, съгласно ЕСС'95¹), със съществена дейност кредитиране², които са резиденти на територията на Република България. Обхватът на отчетните единици се актуализира всяко тримесечие в съответствие с *Регистъра на финансовите институции* по чл. За от *Закона за кредитните институции*.

II. Отчетен период

Отчетният период е календарно тримесечие. Данните представят размера на балансовите показатели на дружествата към последния календарен ден на съответното тримесечие.

III. Групиране по институционални сектори

Вземанията по кредити и балансовите показатели на дружествата, специализирани в кредитиране, са групирани по институционални сектори, съгласно изискванията на ЕСС'95¹. Институционалните единици, които имат сходен тип икономическо поведение, се групират в сектори или под-сектори. Институционалните единици са обособени в сектори и под-сектори въз основа на тяхната основна дейност и на функциите, показателни за икономическото им поведение. Всяка институционална

---

¹ Детайлната секторна класификация е достъпна на страницата на БНБ в рубрика *Статистика/Методологически бележки/Институционални сектори*.

² Статистиката на дружествата, специализирани в кредитиране, не включва лизинговите дружества, които са предмет на отчитане от друга статистика. При събирането на информация от дружествата, специализирани в кредитиране, се прилага принципа за ограничено докладване от страна на малките институции (cutting-off the tail), формиращи (след ранжиране в низходящ ред) последните 5% от общата сума на активите на цялата съвкупност към 31 декември на предходната година.

единица принадлежи само към един сектор и съответен под-сектор. В обхвата на формите се включват сектори *Резиденти* и *Нерезиденти*³. Всеки от тях включва:

- *S.11. Нефинансови предприятия*

Обхваща институционални единици, които са пазарни производители и чиято основна дейност е производството на стоки и/или оказване на нефинансови услуги.

- *S.121 и S.122 Парично-финансови институции*

Включва *Централната банка (S.121)* и *Другите парично-финансови институции (S.122)*. *Другите парично-финансови институции* са финансови предприятия, основно ангажирани с финансово посредничество и чиято дейност е да получават депозити и/или близки заместители на депозити от други институционални единици, различни от парично-финансови институции, и да отпускат кредити и/или да инвестират в ценни книжа за своя собствена сметка. Сектор S.122 обхваща кредитните институции, дружества за електронни пари и фондовете на паричния пазар.

- *S.123, S.124 и S.125 Други финансови предприятия*

Включва следните сектори:

- *S.123 Други финансови посредници, с изключение на застрахователни дружества и пенсионни фондове.* Това са финансови предприятия, които са основно ангажирани с финансово посредничество, като поемат пасиви под форма, различна от: 1) пари, депозити и/или близки заместители на депозити от институционални единици различни от парично-финансови институции; 2) застрахователни и пенсионни резерви. Тук се включват инвестиционни фондове, дружества, специализирани в кредитиране, лизингови дружества, факторингови дружества и др.;
- *S.124 Финансови спомагатели.* Обхваща финансовите предприятия – спомагатели, които са тясно свързани с финансовото посредничество, но сами по себе си не са финансови посредници, като фондови борси, обменни бюра, консултанти, брокери и други;
- *S.125 Застрахователни дружества и пенсионни фондове.* Представяват финансови предприятия, които са основно ангажирани с финансово посредничество като следствие от поемането на застрахователни и пенсионни рискове, и които поемат пасиви под формата на застрахователни и пенсионни резерви.

- *S.13 Сектор Държавно управление*

Единиците от сектор *Държавно управление* произвеждат услуги за обществото като цяло или за негови определени части (публични услуги), свързани с цялостното разпределение на доходите и богатството; гарантират и осъществяват действието на държавноадминистративната, социалната и

---

³ Понятията *резидент* и *нерезидент* съответстват на понятията *местно лице* и *чуждестранно лице* по смисъла на *Валутния закон*.

икономическата система на страната. Дейността на сектор *Държавно управление* се финансира предимно от данъци и други задължителни плащания, извършвани от единици, принадлежащи към други институционални сектори. Обхваща под-сектори *Централно държавно управление (S.1311)*, *Щатско държавно управление (S.1312)*, *Местно държавно управление (S.1313)* и *Социалноосигурителни фондове (S.1314)*.

- *S.14 и S.15 Сектор Домакинства и НТООД*

Включва следните сектори:

- *S.14 Домакинства*. Личности или групи от личности като потребители и като предприемачи, произвеждащи пазарни стоки и услуги (пазарни производители). Секторът включва и личности или групи от личности в качеството им на производители на стоки и нефинансови услуги, предназначени предимно за собствена крайна употреба. Тук се включват едноличните търговци и сдруженията без независим юридически статус;
- *S.15 Нетърговски организации, обслужващи домакинствата*. Това са юридически лица, чиято основна дейност е свързана с обслужване, подпомагане и съдействие на домакинствата. Техните основни ресурси освен тези, получени от случайни продажби, се получават от доброволни парични вноски или вноски в натура от домакинствата в качеството им на потребители, от плащания, извършени от сектор *Държавно управление*, и от доходи от собственост. Тук се включват синдикати, политически партии, фондации, сдружения, църкви и религиозни общества, читалища, културни и спортни клубове и други.

IV. Инструментални категории

Актив

- *Кредити*. Включват се вземанията на отчетните единици от кредитополучателите по главници при дадени назаем средства, както и вземания, прехвърлени им от трети лица. Кредитите се отчитат по номинална стойност – главницата преди изваждане на провизиите, без начислените лихви и без да са взети предвид таксите. Провизиите по предоставените кредити се отчитат в показател *Други пасиви*, а начислените лихви и такси се посочват в показател *Други активи*.

Кредитите, предоставени на сектор *Домакинства и НТООД*, са групирани според целта на използване на кредита:

- *кредити за потребление* кредити, предоставени за покупка на стоки и услуги, които се употребяват лично от домакинствата;
- *жилищни кредити*: кредити, предоставени на домакинства с цел инвестиране в жилище за собствено ползване или отдаване под наем, в това число за строителство и за подобрения на жилища;

- *други кредити*: всички останали видове кредити, предоставени на домакинствата, включително кредити за обучение и лечение. В показателя се включват и всички кредити с търговска или производствена цел, както и кредитите на *НТООД*.

- *Репо-сделки*. Обхващат предоставените от дружеството парични средства срещу ценни книжа, закупени на дадена цена при твърд ангажимент за препродажба на същите или подобни ценни книжа на фиксирана цена на определена бъдеща дата;

- *Ценни книжа, различни от акции*. Това са вземанията на дружествата по притежавани ценни книжа, различни от акции и от други капиталови инструменти, даващи на притежателя им безусловно право на фиксиран или договорно определяем доход под формата на купонни плащания и/или определена фиксирана сума на посочена дата или дати, стартиращи от емисията до деня, определен като дата на падеж/откупуване. Тези книжа не гарантират права на собственост и дял в капитала на фирмата-емитент. Ценните книжа, различни от акции, са разпределени по резидентност и сектор на емитента и не включват начислените лихви по тях. Начислените лихви се посочват в показател *Други активи*;

- *Акции и други капиталови инструменти*. Обхващат притежаваните ценни книжа, които дават право на собственост. Тези ценни книжа обикновено дават на притежателите право на дял в печалбите и на дял в нетните активи в случай на ликвидация;

- *Други активи*. Включват каса, предоставени депозити, дълготрайни активи, деривати с положителна справедлива стойност, салда по разчетни сметки, разсрочени плащания и аванси, свързани с доставката на стоки и услуги, когато плащането не е осъществено, както и активи, които не са посочени в някоя от по-горните категории. Тук се обхващат и начислените лихви по всички инструменти в актива. Показателят се посочва общо, без разбивка по резидентност и сектори.

Пасив

- *Кредити*. Обхващат задълженията на отчетната единица за взети парични суми назаем от нейни кредитори срещу плащане на лихва, включително подчинен срочен дълг с кредитен характер. Тук се включват и задълженията по репо-сделки. Кредитите се отчитат по номинална стойност, без начислените лихви по тях, с разбивка по резидентност и сектори и оригинален матуритет, т.е според първоначално договорения им срок. Начислените лихви се посочват в показател *Други пасиви*;

- *Издадени дългови ценни книжа*. Включват задължения по издадени от дружеството търгуеми дългови ценни книжа. Това са свободно прехвърляеми ценни книжа, които не гарантират на притежателя им права върху собственост на емитента и обикновено се търгуват на вторичния пазар. Издадените дългови ценни книжа са представени с разбивка по резидентност и сектор на държателя и не включват начислените лихви по тях. Начислените лихви се посочват в показател *Други пасиви*;

- *Други пасиви*. Тук се отнася общата сума на начислените, но неплатени лихви по отделните инструменти в пасива, начислените провизии, деривати с отрицателна справедлива стойност,

разсрочени плащания и аванси, свързани с доставката на стоки и услуги, когато плащането не е осъществено, както и пасиви, които не са посочени в някоя от по-горните категории. Показателят е представен общо, без разбивка по резидентност и сектори;

- *Капитал и резерви.* Обхваща всички елементи на капитала, определени от *Закона за счетоводството*.

V. Структура на вземанията по кредити по матуритет и качество

Вземанията по кредити на дружествата, специализирани в кредитиране, са групирани от отчетните единици на:

- *Редовни кредити.* Те са представени според оригиналния им матуритет, т.е. съгласно първоначално договорения им срок в следните матуритетни категории:
  - до 1 година;
  - над 1 до 5 години;
  - над 5 години.
- *Необслужвани* - съгласно *Регламент за изпълнение (ЕС) № 680/2014* във връзка с прилаганите счетоводни стандарти.

VI. Разпространение на информацията

Българската народна банка публикува на интернет страницата си прессъобщение и таблици с данни за статистиката на дружествата, специализирани в кредитиране.

Данните се публикуват с тримесечна честота в хил. лв. и са представени в следните таблици (рубрика */Статистика/ Други финансови институции/ Дружества, специализирани в кредитиране*):

- Таблици със серии от данни:
  - Таблица: *Вземания по кредити на дружествата, специализирани в кредитиране* (от декември 2007 г.).
  - Таблица: *Активи и пасиви на дружествата, специализирани в кредитиране* (от декември 2007 г.);
- Таблица *Секторен баланс на дружествата, специализирани в кредитиране* (от септември 2008 г.). Тя обхваща статистическа информация за отделните инструменти от актива и пасива на дружествата, специализирани в кредитиране, разпределени по резидентност и институционални сектори на контрагентите по финансовите операции за съответното тримесечие.

Таблици с избрани показатели, представителни за статистиката на дружествата, специализирани в кредитиране, се публикуват и в полугодишния и в годишния отчет на Българската народна банка.

Статистическата информация се предоставя едновременно на всички потребители, като датите за публикуване са обявени в *Календара за разпространение на статистически данни*.⁴

VII. Политика на ревизии

Публикуваните данни за статистиката на дружествата, специализирани в кредитиране подлежат на ревизии, които се извършват в следните случаи:

- Получаване на допълнителна информация от отчетните единици, усъвършенстване на отчетните процедури и отстраняване на допуснати грешки в предоставените данни от страна на отчетните единици;

- Промяна в прилаганите методологически стандарти.

Ревизията на данни се посочва в прессъобщението и в съответните таблици.

VIII. Контакти

За въпроси по данните и прилаганата методология, можете да се обръщате към пресцентъра на Българската народна банка (press_office@bnbank.org) или към г-жа Надя Александрова, началник на отдел „Парична и банкова статистика“ (Aleksandrova.N@bnbank.org).

Последна актуализация към 16 май 2018 година.

---

⁴*Календарът за разпространение на статистически данни се публикува на страницата на БНБ в раздел Пресцентър/ Календар.*